

LOKALITA JELENÍHO JAZYKU (*PHYLLITIS SCOLOPENDRIUM*) V CHRASTI U CHRUDIMI

Occurrence of Hart's tongue (*Phyllitis scolopendrium*) in Chrast town, near to Chrudim

Naděžda GUTZEROVÁ

Svatopluka Čecha 389, 537 01 Chrudim, e-mail: gutzer@iol.cz

V červenci 2005 byl ve studni zámku v Chrašti u Chrudimi nalezen jeden trs kapradiny jelení jazyk celolistý (*Phyllitis scolopendrium*).

Úvod

Jelení jazyk celolistý se v ČR vyskytuje velmi vzácně na vlhkých skalách a lesích, často v inverzních polohách. Převážně na vápenci, ale i na nevápnitých živinami bohatších horninách. V současnosti je jeho výskyt znám především z Moravského krasu a moravských Karpat (viz HEJNÝ et SLAVÍK 1988, KUBÁT et al. 2002). Nověji i z Českého krasu (MRVÍK 2002, ŠUK 2002, HADINEC, LUSTYK et PROCHÁZKA 2003).

Občas jsou známy efemérní výskyty jednotlivých rostlin zpravidla v otevřených studních, popř. na vlhkém zdivu. Jedná se o stínomilný druh s vysokými nároky na vzdušnou vlhkost, který roste primárně ve společenstvech svazu *Cystopteridion*, *Fagion* a *Tilio-Acerion*.

Jeho přirozený výskyt na sekundárních stanovišti je v posledních letech znám ze Sokolova, kde roste ve studni bývalého kláštera kapucínů (HADINEC, LUSTYK et PROCHÁZKA 2003), a z Bavor, kde byl nalezen ve vodovodní šachtě (DANIHELKA et ŠUMBEROVÁ 2004).

Výsledky

Během návštěvy zámku v Chrašti u Chrudimi 8.7.2005 jsem při pohledu do studni na nádvoří zámku zahlédla jeden trs *Phyllitis scolopendrium*. Trs s osmi listy rostl ve zdivu, na jehož stavbu byla použita opuka, v hloubce maximálně 3 m od horního okraje studny a asi 1 m nad vodní hladinou. Spolu s ním zde rostly ještě další kapradiny: *Cystopteris fragilis*, *Asplenium trichomanes* cf. a *Dryopteris* sp., dále semenáčky břízy a bezu černého a také mladé sterilní rostliny pampelišky. Kromě toho byly stěny studně bohatě porostlé souvislým kobercem mechorostů. Mezi nimi byla snadno určitelná játrovka *Conocephalum conicum*, a s velkou pravděpodobností zástupce rodu *Brachythecium* a *Homalothecium*. Bližší ohledání není vzhledem k zamřížování studně možné. Z pochopitelných důvodů nebyla pořízena herbářová položka a nález je zdokumentován jen fotograficky.

Při další návštěvě 23.9.2005 bylo zjevné, že trs kapradiny zmohutněl, ale počet listů zůstal stejný. Bohužel nebylo patrné zda-li jsou listy plodné. Zjevně se jedná ještě o mladou rostlinu, která ve studni roste maximálně několik let. Tomu napovídá i skutečnost, že studně byla v roce 1998 rekonstruována a je velmi pravděpodobné, že spóry kapradiny se sem dostaly až po ukončení rekonstrukce.

Závěr

Jedná se o jednu z mála známých recentních lokalit tohoto druhu na sekundárním stanovišti v ČR. Po konzultaci s P. Krásou ze Sokolova, který kromě původního trsu nalezeného v roce 2003, našel při letošní kontrole klášterní studny řadu mladých rostlin, bude vhodné výskyt popř. šíření druh ve studni v Chrasti sledovat.

Z přehledu květeny Chrudimska (FALTYS 1990) vyplývá, že tento druh nebyl nikdy dříve z území Chrudimska uváděn.

Summary

During the visit of Chrast castle near to Chrudim town, one plant of Hart's tongue (*Phyllitis scolopendrium*) was discovered in the castle's well. Localities of secondary occurrence of this fern are not well known in the Czech Republic.

Poděkování

Děkuji J. Hadincovi a P. Krásovi za informace o výskytu této kapradiny na sekundárních stanovištích. Mgr. Janu Schützovi z chrastického muzea děkuji za informaci o době rekonstrukce studně. Nejvíce pak svým dětem za jejich zvědavost, která mně spolu s nimi přinutila podívat se do zámecké studně.

Literatura

- FALTYS V. (1990): Přehled květeny Chrudimska. – 99 p.
- DANIHELKA J. et ŠUMBEROVÁ K. (2004): O rozšíření některých cévnatých rostlin na nejjižnější Moravě II. – *Příroda* 21: 117-192.
- HADINEC J., LUSTYK P. et PROCHÁZKA F. (eds.) (2003): Additamenta ad floram Republicae Bohemicae. II. *Zpr. Čes. Bot. Společ.* 38: 217-288.
- HEJNÝ S. et SLAVÍK B. (eds.) (1988): Květena České socialistické republiky. 1. – *Academia, Praha*, 557 p.
- KUBÁT K. et al. (2002): Klíč ke květeně České republiky. – 928 p., *Academia, Praha*.
- MRVÍK J. (2002): Jelení jazyk celolistý v Českém krasu? – *Živa* 50: 117.
- ŠUK V. (2002): Zajímavé rostliny cizího původu na Karlštejnsku. – *Zpravod. Ochránců Přír. okresu Praha – západ*, 22 (2001): 32-34.

+ foto v barevné příloze

Došlo: 23.12.2005